

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

Maa- ja metsätalousvaliokunta keskiviikko 10.02.2021 klo 09.30 / VNS 3/2020 vp / Asiantuntijapyyntö

Asia: Valtioneuvoston selonteko kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda2030:sta Kohti hiilineutraalia hyvinvointiyhteiskuntaa VNS 3/2020 vp

Lausunnon tiivistelmä

Tässä lausunnossa Maa- ja metsätalousvaliokunnalle allekirjoittanut Business Finlandin edustajana keskittyy pyydetysti Food from Finland -ohjelmaan, sekä elintarviketeollisuuteen ja maatalouteen osana ruokaketjua.

Elintarvike- ja juomateollisuuden sekä kansantaloudellinen että yhteiskunnallinen vaikuttavuus ja merkitys ovat huomattavia. Ruokasektori työllistää suoraan noin 38 000 henkilöä ja välillisesti 340 000 henkilöä. Tuotannon bruttoarvo on noin 12 miljardia euroa. Ilmastonmuutos ohjaa muuttamaan ruuantuotantoa sekä Suomessa että ulkomailla. Suomella on mahdollisuus olla jopa ensimmäinen maa maailmassa, jolla on täysin läpinäkyvä, turvallinen ja vastuullinen ruokaketju.

Suomen elintarvikesektorin vahvuutena on vastuullisuus: Suomessa tuotantoeläinten terveydenhuolto ja hyvinvointi ovat osa kansallista laatustrategiaa, ja ne vahvistavat koko ruokaketjumme vahvuuksia. Suomalainen ruuantuotanto tavoittelee niin ympäristön, ihmisten kuin eläinten hyvinvointia. Koko ruokaketjun vahvuuksiin voidaan lukea myös tilatason seuranta, läpinäkyvyys ja dokumentointi. Lyhyet tuotantoketjut takaavat läpinäkyvyyden niin tuotanto-olosuhteisiin kuin tuotantotapoihin. Suomalainen ruokatuotanto pyrkii ekologisesti kestäviin ratkaisuihin. Suomessa tuotetun ruoan ravintoarvot ovat hyvät, suomalainen ruoka edistää ihmisten terveyttä ja tuotteiden alkuperä voidaan jäljittää pellolta pöytään saakka. Ruokamme ei sisällä raskasmetalleja.

Luomuviljelyn osuus viljelystä Suomessa on 13,5%. Muilta osin kemikaaleja ja lannoitteita käytetään hyvin vastuullisesti. Täsmäviljelyn ja sensoriteknologian avulla kemikaalien ja lannoitteiden käyttöä pystytään vähentämään. Kasvinsuojeluaineita käytetään erittäin vähän suhteessa EU:n keskiarvoon. Ruokaketjumme on parhaimmillaan hiilineutraalia paikallistaloutta, jossa ympäristöpäästöt minimoidaan ja ravinteet käytetään tehokkaasti. Suomessa uusiutuvan energian määrä on huomattavan korkea verrattuna muuhun Eurooppaan. Tuotantoprosessit ovat pääsääntöisesti hyvin energiatehokkaita.

Osana suomalaisen ruokaketjun toimintaa Food from Finland -ohjelma keskittyy suomalaisen elintarvikealan kehittämiseen, kasvattamiseen sekä viennin edistämiseen suomalaisilla korkean lisäarvon tuotteilla. Nostamme innovatiivisten, turvallisten, terveellisten ja brändättyjen elintarvike- ja juomatuotteiden osuutta tuotannossa ja viennissä. Suomalaisista elintarvikkeista liha- ja maitotuotteiden lisäksi

vientimarkkinoilla on suurta kysyntää terveysvaikutteisilla elintarvikkeilla. Terveellisten, turvallisten ja vastuullisesti tuotettujen elintarvikkeiden viennillä voidaan edistää myös tuotannon kestävyttä ja One Health –tavoitetta (ympäristön, eläinten ja ihmisen yhteinen terveys).

Business Finland on omassa ohjelmatoiminnassaan tunnistanut yritysten liiketoiminnan kehityksen ja viennin näkökulmasta erityisen tärkeiksi Agenda2030 tavoitteet, jotka liittyvät hiilineutraaliuteen, koko ruokaketjun vastuullisuuteen ja läpinäkyvyyteen, kiertotalouteen, terveyteen sekä digitalisaatioon teollisuuden ja yhteiskunnan uudistajana. Business Finland näkee, että kestävä kehityksen huomioiminen liiketoiminnassa on yrityksille välttämätöntä pitkän aikavälin kilpailukyvyyn kannalta. Business Finland onkin omassa strategiassaan nostanut kestävä kehityksen yhdeksi kolmesta prioriteetistaan talouskasvun ja kilpailukyvyyn rinnalle. Kestävä kehityksen tavoitteiden toimeenpano kansainvälisesti synnyttää myös uusia markkinoita ja jakaa markkinaosuuksia uudelleen. Tämä on merkittävä mahdollisuus suomalaisille yrityksille, koska meillä on vahvaa osaamista useilla kestävä kehityksen painopistealueilla.

Food from Finland –ohjelma pyrkii kaksinkertaistamaan suomalaisen elintarvikeviennin arvon 3 miljardiin euroon vuoteen 2025 mennessä ja lisäämään kansainvälisillä markkinoilla toimivien pk-yritysten osuutta 25%:iin nykyisestä noin 18 %:sta (ohjelman alussa 12%).

Taustaa lausunnolle

Elintarviketeollisuus on Suomen neljänneksi suurin teollisuuden toimiala. Elintarvike- ja juomateollisuuden toimipaikkoja Suomessa on yhteensä 1843 kpl, ja toimialan tuotannon bruttoarvo on noin 12 miljardia euroa. Ruokasektori työllistää suoraan noin 38 000 henkilöä ja välillisesti 340 000 henkilöä. Sen kansantaloudellinen ja yhteiskunnallinen vaikuttavuus ja merkitys ovat huomattavia. Elintarvikesektori tarjoaa myös merkittävän määrän osa- ja kausityöpaikkoja.

Suomen osalta elintarvikealan markkina ei käytännössä kasva kotimaassa. Merkittävin kasvureitti yrityksille löytyy viennistä. On huomioitava myös, että elintarvikeviennin kasvulla tuetaan elintarvike- ja juomasektorin työpaikkojen pysymistä ja lisääntymistä Suomessa.

Kansainvälinen elintarvikekauppamme on yhteensä noin 6 miljardia euroa, sisältäen 1,7 mrd € suoran viennin lisäksi elintarvikealan ulkomaille perustamien tytäryritysten paikallisen liikevaihdon, joka on arviolta noin 4,5 mrd €. Elintarvike- ja juomasektoriemme vienti on positiivisessa kasvussa. Vienti kasvoi noin 13 % vuoden 2019 aikana ja viime vuonna 2020 noin 7% Korona-pandemiasta huolimatta. Olemme saavuttaneet kasvua niin Euroopasta kuin Aasiasta, suurin kasvumarkkinamme on viime aikoina ollut Kiina, josta on muodostunut toiseksi suurin vientikohteemme Ruotsin jälkeen. Vuoden 2020 aikana Kiinan vientimme on kasvanut 68%. Muita merkittävästi vuoden 2019 aikana kasvaneita vientimarkkinoita ovat mm. Saksa, Etelä-Korea, Ruotsi, Japani ja Tanska.

Food from Finland ohjelma keskittyy suomalaisen elintarvikealan kehittämiseen, kasvattamiseen sekä viennin edistämiseen suomalaisilla korkean lisäarvon tuotteilla. Pyrimme nostamaan innovatiivisten, turvallisten, terveellisten ja brändättyjen elintarvike- ja juomatuotteiden osuutta tuotannossa ja viennissä. Food from Finland –ohjelma pyrkii kaksinkertaistamaan suomalaisen elintarvikeviennin arvon 3 miljardiin euroon vuoteen 2025 mennessä ja lisäämään kansainvälisillä markkinoilla toimivien

pk-yritysten osuutta 25%:iin nykyisestä noin 18 %:sta (ohjelman alussa 12%). Ohjelman rahoituksesta vastaavat Työ- ja elinkeinoministeriö ja Maa- ja metsätalousministeriö. Ohjelman toteuttaa Business Finland.

Food from Finland ohjelma toteuttaa viennin edistämiseen liittyviä promootioita ja tapahtumia yhdessä sidosryhmiensä sekä yli 150 suomalaisen elintarvike- ja juoma-alan yrityksen kanssa. Vientiin on myös saatu runsaasti uusia elintarvike- ja juoma-alan yrityksiä mukaan. Viennin edistämiseen liittyviä tapahtumia on Food from Finland -ohjelman toimesta toteutettu jo yli 300 kpl vuosien 2014 – 2020 aikana. Palaute ohjelman toiminnasta on ollut yrityksiltä erittäin hyvä ja ohjelmalla on merkittävä korrelaatio elintarvike- ja juomavientimme kasvuun.

Selonteon tavoitteet 2 ja 3: Suomalainen ruokatuotanto

Ilmastonmuutos ohjaa muuttamaan ruuantuotantoa sekä Suomessa että ulkomailla. Suomalainen ruokatuotanto pyrkii ekologisesti kestäviin ratkaisuihin. Suomessa tuotetun ruoan ravintoarvot ovat hyvät, suomalainen ruoka edistää ihmisten terveyttä ja tuotteiden alkuperä voidaan jäljittää pellolta pöytään saakka. Ruokamme ei sisällä raskasmetalleja. Suomen koko peltoalasta oli luomuviljeltyä 13,5 %, mutta muilta osin käytämme kemikaaleja ja lannoitteita vastuullisesti. Maatiloilla hyödynnetään enenevässä määrin sensori- ym. teknologiaa, joilla kemikaalien ja lannoitteiden käyttöä pystytään täsmäviljelyn avulla vähentämään. Suomessa käytetään erittäin vähän kasvinsuojeluaineita suhteessa EU:n keskimääräiseen käyttöön. Tuotantoprosessit ovat pääsääntöisesti energiatehokkaita. Suomalainen ruoantuotanto tavoittelee niin ympäristön, ihmisten kuin eläinten hyvinvointia.

Suomalainen ruoka, erityisesti lähiruoka, perustuu tuotannon ja kulutuksen välisten ravinteiden kierrätykseen ja paikallisten energiavarojen hyödyntämiseen. Parhaimmillaan se on hiilineutraalia paikallistaloutta, jossa ympäristöpäästöt ovat minimoitu. Kestävässä ruuantuotannossa ravinteet käytetään tehokkaasti. Kehitämme Suomessa edelleen suljettujen kiertojen viljelyjärjestelmiä myös lähelle asutusta ja lähelle käyttäjiä. Uusiutuvan energian käyttöä elintarviketeollisuudessa on lisätty. Suomessa uusiutuvan energian määrä on huomattavan korkea verrattuna muuhun Eurooppaan. Tämä vähentää myös teollisuuden päästöjä. Uusiutuvan energian osuus kasvaa Suomessa edelleen.

Suomen elintarvikesektorin vahvuutena on vastuullisuus.

Suomalaisessa elintarviketuotannossa käytetään hyvin vähän antibiootteja tuotantoeläimien terveydenhoidon osalta, tai torjunta-aineita kasvituotannon osalta. Suomessa tuotantoeläinten terveydenhuolto ja hyvinvointi ovat osa kansallista laatustrategiaa, ja ne vahvistavat koko ruokaketjumme vahvuuksia. Koko ruokaketjun vahvuuksiin voidaan lukea myös tilatason seuranta, läpinäkyvyys ja dokumentointi. Lyhyet tuotantoketjut takaavat läpinäkyvyyden niin tuotanto-olosuhteisiin kuin tuotantotapoihin.

Antibioottien ja mikrobilääkkeiden käyttö tuotantoeläimille on Suomessa kansainvälisesti katsottuna todella vähäistä, ja ne on sallittu yksinomaan sairauksien hoitoon. Vastuullisten tuotantotapojemme ansiosta suomalaisten elintarvikkeiden turvallisuus on huipputasoa. Tämä vastuullisuus on myös yksi elintarvikvientimme kärkeemoista.

Suomalaisista elintarvikkeista liha- ja maitotuotteiden lisäksi vientimarkkinoilla on suurta kysyntää terveysvaikutteisilla elintarvikkeilla; kuten kauralla (myös luomukauralla ja gluteenittomalla kauralla), luonnontuotteilla, luomutuotteilla ja erikoistuotteilla, kuten kuminalla, jonka globaalista tuotannosta Suomi tuottaa yli neljäsosan.

Terveellisten, turvallisten ja vastuullisesti tuotettujen elintarvikkeiden viennillä voidaan edistää myös tuotannon kestävyyttä ja One Health –tavoitetta (ympäristön, eläinten ja ihmisen yhteinen terveys).

Innovatiiviset, turvalliset ja terveelliset elintarvikkeet fokuksessa

Suomessa elintarviketeollisuus on investoinut uusien terveellisten ja terveysvaikutteisten elintarvikkeiden kehittämiseen ja ilmastokeskustelu ohjaa tätä tuotekehitystä myös kasvispainotteiseen suuntaan. Kasvisproteiinien kotimaisuusasteen nostamiseen ja myös kestävästi tuotetun rehuproteiinin tuotannon lisäämiseen kiinnitetään erityistä huomiota, mikä vahvistaa tuotantoketjun kestävyyttä kansainvälisessä vertailussa.

Myös kasvipohjaisten tuotteiden rooli viennissä on noussut viime aikoina, samoin kasvipohjaisten proteiinien. Kehitettävät uudet innovaatiot ovat tuotteistavissa ja skaalattavissa vientimarkkinoille. mm. kohteisiin, jossa tarvitaan uudenlaisia ruokaan liittyviä ratkaisuja, tai ilmastomuutos on heikentänyt ruuantuotantoa.

VTT on rakentamassa uutta ekosysteemiä kasvipohjaisen proteiinituotannon ympärille. Maa- ja metsätalousministeriö, Vilja-alan yhteistyöryhmä ja VTT ovat aloittaneet yhteishankkeen, jolla vahvistetaan kotimaisten kasviproteiinituotteiden kehityksen ja tuotannon kasvua. Yhteistyöllä saadaan koko ketju pellolta pöytään toimimaan tehokkaammin. Työ aloitettiin marraskuussa 2020.

Toisena esimerkkinä voidaan mainita myös täysin uudenlaisten elintarvikkeiden kehitystyö. Business Finland on myöntänyt 4,3 milj. euroa uutta rahoitusta Solar Foodsin kehityshankkeelle liittyen ilmasta tuotettavan Solein®-proteiinin kaupallistamiseen. Business Finlandin rahoitus kasvattaa Solar Foodsin rahoituksen yhteensä 24,8 miljoonaan euroon”. Solar Foods on erinomainen esimerkki yrityksestä, jollaisia Business Finland voi olla tukemassa palveluillaan ja rahoituksillaan yrityksen kansainvälisessä kasvussa ja käännekohdissa.

Business Finlandin Food from Finland –ohjelman tavoitteena on luoda Suomelle ja suomalaiselle elintarviketarjonnalle kansainvälistä kilpailukykyä ja erottumiskykyä kilpailijoihin nähden. Suomi voi maailmalla profiloitua innovatiivisen, turvallisen, terveellisen ja läpinäkyvän ruoantuotannon edelläkävijämaana. Tavoitteena maailman turvallisin, läpinäkyvin ja kuluttajalähtöisin ruoan arvoketju 2025.

Suomella on mahdollisuus olla jopa ensimmäinen maa maailmassa, jolla on täysin läpinäkyvä, turvallinen ja vastuullinen ruokaketju. Yksi tavoitteistamme on auttaa rakentamaan kansainvälisesti integroitava kansallinen, koko ruokajärjestelmän kattava alusta, mikä mahdollistaa kaikille suomalaisille toimijoille vientitoiminnan kehittämisen sekä digitalisaation että yhteisen datavarannon keinoin. Alustan päälle yritykset voivat kehittää vientiin skaalattavia uusia ruokajärjestelmän palveluja ja liiketoimintamalleja.

Suomi on kokoaan suurempi toimija globaaleilla ruokamarkkinoilla. Viennin menestyksen perustana on Suomen vahva profiili, joka rakentuu puhtaaseen luontoon, puhtaisiin raaka-aineisiin, vastuulliseen tuotantoon, erinomaiseen ruokaketjun valvontaan, kuluttajalähtöisyyteen, luotettavaan dataan perustuvan tuotetiedon välittämiseen sekä hyvin kattaviin yhteistoiminta-verkostoihin.

Hyödyt ja kilpailuedut:

Vastuullisen ruoan tuotannon ja digisosaamiseen perustuen Suomessa voidaan yhdessä uudistaa vientiin tähtäävää ruoka-alan liiketoimintaa yhteisenä datataloutena. Tavallisesti alustataloudet ovat syntyneet yhden konsernin ympärille.

- Suomi voi nousta ruokaketjun digitalisaation edelläkävijäksi Euroopassa ja luoda osaamisella uutta korkean lisäarvon tuotteiden vientimarkkinaa datan avulla, esim. dataan perustuvaa palveluliiketoimintaa
- Suomessa yhteistyö on helppoa ja toiminnan kokoluokka ja tuotannon haasteet mahdollistavat sopivan kokoisen kokeilualustan, mikä houkuttelee ulkomaisten food ja agro tech -yritysten innovaatiotoiminnan sijoittumista Suomeen. Yhteinen dataekosysteemi aktivoi kasvuhakuisia yrityksiä eri toimialoilta, tutkimusorganisaatioita, julkisia toimijoita ja loppuasiakkaita yhteiseen innovaatiotoimintaan ja yhteisiin tavoitteisiin: Elintarvikealan arvoketju tarjoaa skaalattavaa kansainvälistä liiketoimintaa esim. digi-, robotiikka-, ohjelmisto- ja AI-yrityksille sekä kone- ja laitevalmistajille elintarvikealan ja kaupan alan lisäksi
- Suomen mallin monistaminen muualle Eurooppaan yhteisen standardin luomiseksi ja maatalouspolitiikan tueksi. Turvallinen, terveellinen ja vastuullinen ruokajärjestelmä mahdollistaa eurooppalaisten toimijoiden erottautumisen muiden maanosien ruokatuotannosta.

Tavoitteena on kehittää globaalisti vaikuttava liiketoimintaekosysteemi ja alustatalouden ratkaisu, joka parantaa merkittävästi Suomen ja suomalaisten yritysten kansainvälistä kilpailukykyä ja uudistaa toimialan rakenteita. Business Finlandin tavoitteet tämän osalta ovat seuraavat.

- Ruokajärjestelmän liiketoimintamallien uudistuminen ja kansainvälisen kilpailukykyyn parantaminen; matalakatteisen toimialan tuottavuuden parantaminen tehostamalla tuotantoa koko arvoketjussa, luomalla datan avulla korkean lisäarvon ruokatuotteita vientiin sekä uudistamalla ruokajärjestelmää dataan perustuvilla liiketoimintamalleilla.
- Tavoitteena on saavuttaa koko arvoketjun kattavaa toimijajoukko, jolla kyky ja halu rakentaa yhteistyössä dataan perustuvaa isoa kansainvälistä kasvua. Rakentaa rahoitettavan konsortion / konsortioiden kanssa koko ruokaverkoston käyttöön data-avaruus, joka mahdollistaa reilun datatalouden periaatteiden mukaisesti toimivan vastuullisen liiketoimintaympäristön
- Toteuttaa mitattaviin suureisiin perustuva, erityisesti digitaalisia työkaluja hyödyntävä ekosysteemipohjainen alusta tiedon keräämiseen ja hyödyntämiseen. Kehittää vastuullisen ruoantuotannon ja jäljitettävyyden ratkaisuja muille konsortion toimijoille: data tuottajilta valmistavalle teollisuudelle ja valmistajien data tuottajille vastuullisen maataloustuotannon kehittämiseen

- Rakentaa yhteinen tietomalli. Tavoitteena on määrittää yhteistyössä arvoketjun toimijoiden kesken GS1-standardeihin pohjautuva yhteinen käsitemalli sekä tietomalli. Yhteinen tietomalli varmistaa tiedon saumattoman liikkumisen yritysten välillä ja luo vahvan perustan, jota hyödyntäen yritykset voivat luoda omia kuluttajia palvelevia ratkaisujaan ja optimoida omaa liiketoimintaansa.

Tavoite 6:

Suomi on kansainvälisessä vertailussa neljäntenä mitattaessa valtion kykyä vastata väestön sosiaaliin, yhteiskunnallisiin ja elinympäristöön liittyviin tarpeisiin. Kaikki Pohjoismaat sijoittuvat kuuden kärkimaan joukkoon Social Progress Index (SPI) 2019 –tutkimuksen mukaan. Suomi on ykköspaikalla ilman puhtaudessa ja puhtaan veden saatavuudessa. Suomalaiset asiantuntijat ja yritykset ovat jo olleet viemässä vesihuollon ratkaisuja kehittyviin maihin. Vedenkäsittelyn osaamista löytyy sekä yrityksiltä että vesihuoltolaitoksilta. Vesihuollon osaamista löytyy, mutta kokonaisratkaisut ovat osin vielä alkuvaiheissa. Vahvuuksia on eniten pienillä / keskisuurilla yrityksillä. TEM:in Kasvuportfolio-raportti, siinä erityisesti Kasvumahdollisuuksien kuvaukset, Puhdas ja terveellinen elinympäristö.

Maa- ja metsätalousministeriö teetti 2020 selvityksen ja raportin pakatun veden tuotannosta ja vientimahdollisuuksista, jossa todetaan mm. pakatun veden maailmanlaajuinen markkina kasvaa vuosittain keskimäärin 6-8% ja sen ennustetaan olevan viiden vuoden kuluttua jo n 300 miljardia €. Suuret globaalit toimijat hallitsevat maailman markkinaa. Suomeksi pakattu vesi on kasvattanut suosiotaan viime vuosina: vuonna 2018 Suomesta vietiin kivennäis- ja lähdevettä yli miljoona litraa, kun samaan aikaan tänne tuotiin yli 21 miljoonaa litraa vastaavia vesituotteita. Kauppatase on siis vahvasti negatiivinen. Suomessa riittäisi hyvää vettä vietäväksi. Suomesta on vuosin varrella yritetty veden vientiä vaihtelevalla menestyksellä. Kilpailu markkinoilla on äärimmäisen kovaa. Vettä ei voi viedä hyvällä tai erinomaisella kannattavuustasolla, ellei kyseessä ole hyvin brändätty tuote ja huomattavat panostukset markkinointiin.

Veden pakkaaminen ja markkinointi ovat Suomessa melko harvojen ja yleisesti melko pienten yritysten käsissä. Vuonna 2018 alle 20 henkilön suuruisia juomateollisuuden yrityksiä oli 210 kappaletta ja yli 20 henkilön yrityksiä vain 18 kappaletta. Veden laajamittainen vienti Suomesta ja sen toteuttamiseksi tarvittavat suuret markkinointipanostukset edellyttäisivät suurten yritysten mukaan lähtemistä veden vientiin. Suuret, jo kansainvälistyneet yritykset voisivat ottaa veturin roolia pakatun veden viennissä ja pienet yhtiöt toimisivat niille alihankkijoina. Tällaista toimintamallia ei Suomessa ainakaan vielä ole saatu syntymään.

Tavoite 8:

Ruokasektori työllistää suoraan noin 38 000 henkilöä ja välillisesti 340 000 henkilöä. Sen kansantaloudellinen ja yhteiskunnallinen vaikuttavuus ja merkitys ovat huomattavia. Elintarvikesektori tarjoaa myös merkittävän määrän osa- ja kausityöpaikkoja. On huomioitava myös, että elintarvikeviennin kasvulla tuetaan elintarvike- ja juomasektorin työpaikkojen pysymistä ja lisääntymistä.

Suomen elintarvikesektorin työntekijöiden oikeuksia suojellaan tarkkaan säädellyllä työlainsäädännöllä ja työehtosopimuksin. Suomesta vietävät elintarvikkeet ovat myös tältä osin vastuullisia, samaan aikaan kun Suomeen tuodaan huomattava määrä elintarvikkeita sellaisista maista, joissa työntekijöiden hyvinvointia ja oikeuksia ei voida taata. Suomalainen ruoka on näin ollen usein vastuullisempi vaihtoehto kuin tuontiruoka.

Suomi on onnistunut myös matkailualan kestävyysedistämiseksi. Food from Finland -ohjelma on toteuttanut Visit Finlandin kanssa yhteistyössä viennin edistämistoimenpiteitä, joissa on tuotu vahvasti esiin myös sekä elintarvike- että matkailusektoreiden kestävyysliittymiä toimenpiteitä. Tämä yhteistyö jatkuu edelleen erikseen nimetyillä kohdemarkkinoilla.

Tavoitteet 12 ja 13:

Suomessa enää 1% kotitalousjätteestä viedään suoraan kaatopaikoille. Valtaosa syntävästä jätteestä joko kierrätetään (esim. muovet, paperi, kartonki, metalli) tai muutetaan energiaksi. Sivuvirroista saadaan maanparannusainetta, lannoitetta ja energiaa kierrätyksen lisäksi. Tämä vähentää myös suomalaisen elintarviketuotannon päästöjä. Kierrätyksen osuus kasvaa ja energiaan menevä osuus laskee vastaavasti. Tämä koskee myös teollisuuden jättevirroja. Tällä on tietysti myös CO₂ päästöjä vähentävä vaikutus.

Suomen elintarvikeketjun toimijat ovat hyvin mittavasti sitoutuneet kansallisten ja kansainvälisten ilmastotavoitteiden saavuttamiseen. Useat elintarvikealan vientiyrityksistä ovat jo nyt hiilineutraaleja.

Viime vuonna on laadittu sekä alkutuotannon ilmastotiekartta, että elintarviketeollisuuden ja päivittäistavarakaupan vähähiilietiekartat. Suomen elintarviketeollisuus pyrkii hiilineutraaliuteen ja tavoittelee 75 prosentin kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä vuoteen 2035 mennessä. Tämä Suomen elintarviketeollisuuden työ edistää vihreää siirtymää merkittävästi. Yhtenä tavoitteena on Suomen ja EU:n kilpailukykyyn vahvistaminen globaalissa maailmankaupassa kestävämmän tuotannon avulla.

Elintarvikealan yritykset ovat tavoitelleet tuotantonsa muuttamista vähähiilisemmäksi monin eri keinoin; muun muassa hyödyntämällä tuotannon sivuvirroja ja vähentämällä hävikkiä, käyttämällä bioenergiaa, optimoimalla kuljetuksia, pakkausmateriaalien käytön tehostamisella ja yhä ympäristöystävällisempien pakkausmateriaalien käytöllä. Suomessa metsä- ja pakkausmateriaaliteollisuus tuottavat paljon elintarviketeollisuuden käyttämiä pakkauksia. Näitä pakkauksia kierrätetään jo hyvin ja kierrätysaste / kierrätyskerrat kasvavat koko ajan. Tämä vähentää CO₂ päästöjä sekä luonnon kuormitusta.

Tämä vastuullisuus näkyy hyvin esimerkiksi Fazerin uudessa pakkausinnovaatiossa, jossa niin vastuullisuus, innovatiivisuus ja kokeilukulttuuri ovat yrityksen strategian ytimessä. Yhtiössä innovoidaan jatkuvasti tulevaisuuden ruokaan liittyviä ratkaisuja. Fazer vie leivänsyöjät kohti entistä ympäristöystävällisempää arkea leipäpussillaan, jonka valmistukseen on käytetty kauran tuotannon sivutuotteena syntyneitä kaurankuoria. Kansainvälisestikin ainutlaatuinen pakkausinnovaatio on vaatinut vuosien työn.

5.2.2021

ID 11963
BFRK/3/060/2021

Teollisuutemme kehittää rinnalle myös mm. biopohjaisia muoveja. Esimerkiksi HKScan ottaa käyttöön puupohjaisen pakkausmuovin. Yritys on asettanut tavoitteekseen Zero Carbon -ilmastosuunnitelman. Yhteistyökumppaneina HKScanilla ovat puupohjaisen muovin kehittäjä Woodly sekä pakkauskalvon toimittaja Wipak. Yhteistyön tuloksena HKScan ottaa ensimmäisenä ja yksinoikeudella lihatuotekategoriassa Suomessa käyttöön puupohjaista Woodly-muovia valittujen grillimakkaroiden pakkauksissa vuoden 2021 kesällä. Woodly-materiaalin pääraaka-aine havusellu, joka on peräisin sertifioiduista metsistä. HKScan uudistaa pakkauksensa entistä vastuullisemmiksi. Tavoitteena on, että viimeistään vuoden 2025 loppuun mennessä kaikki HKScanin pakkaukset ovat kierrätettäviä. HKScan pienentää samalla pakkausten hiilijalanjälkeä 20 % ja vähentää pakkausmuovin määrää 20 % vuodesta 2019. Hiilineutraalin Woodly-komponentin avulla HKScan vähentää valmiin pakkauskalvon hiilidioksidipäästöjä yli 50 % perinteisiin muovipakkauksiin verrattuna.

Valion koolle kutsumassa CARBO-yhteistyöverkostossa ovat mukana Atria Tuottajat, Ilmatieteen laitos, Luonnonvarakeskus Luke, Itä-Suomen yliopisto ja Yara. Erityisesti nurmen hiilensidontaan pureutuissa tutkimus- ja kehityshankkeissa tehdään töitä myös monen pienemmän yrityksen ja tutkimusryhmän kanssa. Tavoitteena on suomalaisen maito- ja lihaketjun ympäristövaikutusten pienentäminen tutkimukseen perustuvan tiedon, uusien innovaatioiden ja tilapilottien avulla. Samalla parannetaan suomalaisen maatalouden kannattavuutta ja vientikilpailukykyä. Hankkeen avulla vastataan myös kuluttajien toiveiden muutoksiin: ruoan alkutuotannon on oltava entistä läpinäkyvämpää ja kestävämpää. Hanke sai Business Finlandilta merkittävän, 3,5 miljoonan euron tuen kolmivuotiseen, yhteensä noin 8 miljoonan euron kokonaisuuteen.

TEM:in Kasvuportfolio-raportissa, erityisesti sen Kasvumahdollisuuksien kuvauksessa, on kuvattu maatalouden ja ruoantuotannon kestäviä ratkaisuja. Kasvuportfolio kytkeytyy kestäväan kehitykseen (sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävä kehitys) ja siinä ruokateema on keskiössä, mm uusia työpaikkoja ja talouskasvua synnyttävänä sektorina. Myös tulevaisuusselonteko raportin osalta on käynnissä. Allekirjoittanut on osallistunut raportin sisällön tuottamiseen.

Tavoite 14:

Suomessa tulee tehdä työtä myös esimerkiksi kalatalouden uudistamiseen, mm. kiertovesijärjestelmät, uudet rehuproteiinin lähteet sekä suljettu kalankasvatus. Suomalainen kalankasvatus uudistuu ja tarvitsee toimintalupia, jotta myös kotimaisen kalan vientiä voitaisiin laajemmin tehdä. Lisäksi suomalaista kalankasvatusteknologiaa voidaan myydä kehittyviin maihin, jolloin samalla estetään uhanalaisten kalalajien kalastusta.

5.2.2021

ID 11963
BFRK/3/060/2021

Business Finland Oy

Esa Wrang
Head of Food program
Food from Finland –ohjelma
esa.wrang@businessfinland.fi
tel: +358 400 243076

Attachments

CC